

չէ, և այն ալ նոյնչափ ժամանակէ ետքը ուրիշ մը կ'անցունէ իշխանութիւնը, և այսպէս հետզհետէ, մինչև նոր ատենակալներ ընտրուին, ըստ օրինաց նախագրեալ կանոնաց և ժամանակի: Առաջին և աւելի երկայն տևող փոխարքայութիւնը Հռոմուլոսի մահունէն ետև հանդիպածն է, որ յաջորդաբար Թագաւորութիւնը՝ տարուան մը չափ ազգատոհմէ ազգատոհմ անցաւ: Պատրիկներուն շատ հաճոյ էր այն կառավարութեան կերպը՝ որով փոփոխակի մասնակից կ'ըլլային ծայրագոյն պատուոյ. սակայն ժողովուրդը բազմաթիւ տերերէ խոնջ, բռնադատեց զանոնք վերջ մը գնելու իրենց պահակաւութեանը՝ Տերութեան գլուխ մը ընտրելով: Այս առօրեայ ատենակալութիւնն է միայն որուն Ռոմիկէ մասնակից չեղան երբեք. որոնք և խելացի փառասիրութեամբ մը վերջին ճիգն Թափեցին տևական պատիւներ ստանալու, արհամարհելով զանոնք որ վայրկենաբար կը տւէին:

Կը շարունակուի:

Տըպլին:

Սեծին Բրիտանիոյ գլխաւոր քաղաքներէն մէկն ու Բուլանտիոյ մայրաքաղաքն է, Իֆէյա գետին եզերացը վրայ կառուցուած, գեղազուարճ ու բարեյարմար գրիւք: Ինտրայէն 420 հազարամէդր բացակայ է, ընդ 53° 21' հիւսիսային լայնութեան, 8° 38' արևմտեան երկայնութեան: Բթու կըրկին արքեպիսկոպոսութեանց, մին ուղղափառաց, միւսն անգլիական եկեղեցւոյ: Վետն Իֆէյ որ քաղքին մէջէն ընթանալով զայն երկու մաս կը բաժնէ քաղքին բանուկ վաճառականութեանը մեծապէս ձեռնտու է. իսկ գետափունքը փառաւոր ճեմելիքներով զարդարուած են և եօթը հոյակապ առկայուն կամուրջներ երկու եզերքը կը միացնեն: Բջտեղի ու տձև են հին թաղերու տուներն և ուղիները, իսկ նորաշէններն աղնիւ և բարեկարգ: Բայ նորաշէն ուղեաց մէջ ամենէն նշանաւորն է Սէքուիլ-Սդրիդ ըստածը, որ 36 մէդր լայնութիւն և կէս մը զոն երկայնութիւն ունի և մէջ տեղը ի յիշատակ Վելլընի ծովակալի չքեղ արձան մը կայ կանգնուած, 40 մէդր բարձրութեամբ: Նամբուն ծայրը կը

միանայ Լային-ին-ժուրդէլ զուարճալի պարտէզներուն հետ որ ամառուան գլխաւոր զբօսարաններէն մէկն է: Կայ դարձեալ ուրիշ գեղեցիկ ճեմելիք մ'ալ Ֆինիքս-բալք անուամբ՝ 7 մղոն ընդարձակութեամբ, ուր է նաև 210 ոտնաչափ բարձր Ուելլինկդըն դքսին յիշատակարանը: Հասարակաց հրապարակներուն մէջ անուանի է Ս. Ստեփաննոսինը՝ որ Լարուպիոյ գեղեցիկ ու ընդարձակներէն մէկը կը համարուի: Բնդհանրապէս տները աղիւսաշէն են և հինգ՝ վեց ու ինչուան ութը յարկ ունին. քիչ քաղաք կայ Լարուպիոյ մէջ որ Տըպլինի չափ հասարակաց շէնքեր ու փառաւոր պալատներ ունենայ, այնպէս որ եթէ մէկն յարմար դրքէ մը զայն դիտէ, կարծէ թէ առաջին կարգի քաղաքներէն մէկուն մէջն է, և քան զԼոնտոն և քան զՎատիմպըրկ գեղեցիկ ու բարեձև է: Երևելի շէնքերու մէջ անուանիներն են մաքսատունը, որուն նմանը չկայ Բնգղիոյ մէջ. դարձեալ ժողովատեղին վաճառականաց, թրդթատարներու իջևանները, դատաստանական ապարանները, դիւանատունը, քաղաքապետին պալատը: Տըպլին ուսումնական յառաջադիմութեց մէջ ալ Բնգղիոյ երևելի քաղաքներէն վար չիմնար, շատ նշանաւոր մարզարաններ ունի, որոնց առաջինն է Լորրորդութեան ըստած համալսարանը որ կանգնուեցաւ 1591^{ին} Եղիսաբէթ Թագուհւոյն ինամօքը, և միշտ 2000 էն աւելի աշակերտ ունի. ասկէ զատ նշանաւոր են Թագաւորական ակադէմիան, նկարչութեան, բժշկութեան, վիրաբուժութեան, և այլն. և արուեստից ու գիտութեանց յառաջադիմութեանն համար զանազան բարեգործական ընկերութիւններն: Հարուստ և անուանի է դարձեալ բնական պատմութեան թանգարանը, որուն մօտ բուսաբանական ճոխ պարտէզ մ'ալ կայ: Վործարաններուն մէջ անուանի են՝ մետաքսի, չուխայի, ծխախոտի, գլխարկի, շաքարի, գարեջուրի, ընդարձակ



Տըպլին:

շէնքերը: Ա՛յ՜ աճառականութիւնը շատ բանուկ է, և աս կողմանէ ալ Մեղրիոյ առաջին կարգի քաղաքներուն կրնայ հաւասարիլ, և զրեթէ ամէն տեսակ վաճառք և ձեռագործ դուրս կը խաւրէ. և ներս մտածներն են զլիաւորաբար ցորեն, բուրգ, ճարպ և այլն: Ի՛նչ նակիչը ըստ վերջին ընդհանուր աշխարհահամարին 310,000 կը համուէին, և թէպէտ այսքան բազմութիւն ժողովրդեան քաղքին բանուկ վաճառականութիւնը յոտին կը բռնէ, բայց խոստովանելու է միանգամայն որ ռամիկ ժողովրդեան վիճակը վերջի աստիճանի խեղճ է և շատերն ՚ի յետին չքաւորութենէ սովամահ կը մեռնին: 25,000 հոգի միայն օրական պարենի կը կարօտին՝ ցաւալի տուայտութենէ նեղուելով. ուրիշ 25,000 ալ բանուոր կը համըրնին՝ որք նոյնպէս խեղճ կեանք մը կ'անցընեն: Այսպիսի դժբաղդ աղքատաց համար թէպէտ զանազան ընկերութիւններ կազմուած են, բայց հանդերձ այսու ողորմելեաց թիւը չ'նստաւոր:

Բաց ՚ի ուրիշ ուսումնական տեղերէ անուանի է նաև հասարակաց գրատունն, որուն մէջ 100,000^{էն} աւելի գիրք կը գտնուի և մեծաւ մասամբ հրեանաւոր օրինակներ են:

Շատ հին քաղաք է Տըպլին, և Պտղոմէոսի աշխարհագրութեան մէջ կը յիշատակուի Ապլանա անուամբ, ինչպէս նաև ուրիշ տեղ ալ Տուպլանա՝ որ Բալանտացի լեզուաւ «է»-լէճ կը նշանակէ: Հենրիկոս Բ. Մեղրիոյ թագաւորին ժամանակը՝ (1154-1189) հին քաղաքը սկսաւ նորոգուիլ ու ընդարձակիլ և վաճառականութիւնը ծաղկիլ, և ուրիշ աշխարհաշէն թագաւորաց ինամօքը շատ պայծառացաւ: — Տըպլին շատ մը անուանի հանճարներու խանձարուրք եղած է. որոնց մէջ ամենէն նշանաւորն է քերդոյն լիով մաս-՝ Սուր:

